

VON LÜGENHALS

KAISERLICH PRIVILEGIERTES GASTHAUS • GEGRÜNDET 1626

Karl von Lügenhals

1583 -

Karl Lynge Hals var født i Varde i 1596 og blev udlært som tømrer. Han tog i 1617 til Sydtyskland som naver og kom til at arbejde hos Kejser Ferdinand den 2.

Da Karl drog af sted på valsen sagde hans mor til ham: "Karl jeg har ikke så meget at give dig, men her er en mønt, som du kan bruge, hvis du kommer i bekneb for penge. Af kærlighed til moderen bar Karl altid mønten i brystlomme ved sit hjerte. Det skulle vise sig at blive mere heldigt end man kunne forestille sig for i slaget ved Det Hvide Bjerg blev Karl ramt af et skud på tæt hold, men mønten reddede Karls liv. Lige siden har der på von Lügenhals kro været den tradition, at det at give en lille mønt bringer held. Derfor lægger hver en gæst en lille mønt i ønskebrønden og lige så længe denne tradition består siges det, at kroen Von Lügenhals vil bestå og bringe lykke til giveren.

Kort efter sin ankomst blev alle våbenføre mænd udkommanderet til at deltage i den udbrudte strid, hvor Bøhmerne havde gjort oprør. Dette oprør udfordrede det kejserlige overherredømme. Ferdinand den 2. måtte svare igen for ikke at risikere at miste sin magt i hele riget. På sessionen var Karl en smule forkølet, og hans udtale af sit navn gjorde, at den tilsynsførende noterede hans navn som Karl Lügenhals i stedet for Karl Lyhne Hals.

Han blev indskrevet i staben hos Johann Tilly.

Hurtigt viste det sig, at Karl havde stort talent for militærstrategi og han udmærkede sig ikke mindst i Slaget ved Det Hvide Bjerg. Som belønning fik han retten til at kalde sig von Lügenhals. Under årene i Tyskland/Østrig havde Karl gjort sig bekendt med tysk og østrigsk øl og set hvordan nogle værtshusholdere med stor succes drev deres forretning, og han ansøgte og fik bevilling af Ferdinand den 2. til at drive en kejserlig privilegeret kro, hvor i verden han ville det. Indtil 1624 var det i byen Graz. Det var dog Varde, der trak i den unge mand, der under et kort ophold i hjembyen havde forelsket sig i den lokale skønhed Anna Jensen.

Hjemkommet til fødebyen Varde gik Karl straks i gang med at bygge den nuværende ejendom. Byggeriet strakte sig over 2 år fra 1625-1626. Det kejserlige skjold blev sat op og han kunne i 1626 åbne Danmarks første og stadig eneste Kejserlige Privilegerede kro.

Chr. IV ville imidlertid ikke acceptere, at der var tale om en kejserlig privilegeret kro på dansk grund og beordrede derfor kejserkronen fjernet.

Det beklagede Karl sig over til Ferdinand den 2. Denne blev så vred herover, at han sendte Albrecht von Wallenstein general og feltmarskal af sted mod Varde.

Kejser Ferdinand den 2.

1578 - 1637

Johann Tserclaes Tilly

1559 - 1632

Anna Jensen

Christian IV
1577 – 1648

**Dronning Kristina
af Sverige**
1626 – 1689

Lennart Torstensson
1603 – 1651

Den 28. september 1627 rykkede Wallenstein ind i Varde og drog først af sted igen 20 måneder senere, men da havde han sikret sig, at Chr. IV ville acceptere, at von Lügenhals i fremtiden var en kejserlig og ikke en kongelig privilegeret kro.

Under opholdet i Varde havde Wallensteins og hans soldater imidlertid krævet øl hos Karl von Lügenhals og rejst fra Varde uden at have betalt regningen. Da dette kom Ferdinand den 2. for øre lod han Wallenstein myrde for at statuere et eksempel. Gæsterne hos von Lügenhals har lige siden betalt deres regninger.

I de følgende år var der fremgang for kroen. På et tidspunkt gør Dronning Kristina af Sverige ophold i Varde, idet hun sammen med nogle af hendes nærmeste er på en længere rejse rundt i Europa for at købe kunstværker, bøger og håndskrifter.

Når selskabet gjorde ophold i Varde skyldtes det, at Ferdinand den 2.'s hustru Eleonora Gonzaga under Karls ophold i Graz havde foræret Karl en meget sjælden bog som en tak for mange hyggelige stunder. Det var denne sjældne bog Dronning Kristina gerne ville erhverve. Bøger var ikke Karls stærke side, så da Karl havde mere brug for noget til at udsmykke sin kro med indgik han en aftale med dronningens forhandler om, at denne skulle sende ham nogle malerier i bytte. Disse malerier hænger den dag i dag i kroen. Netop som Dronning Kristina og hendes følge er ved at forlade kroen dukker der en repræsentant for Chr. IV op og kræver det kejserlige våbenskjold nedtaget. Det siges, at Dronning Kristina trods aldersforskellen var blevet så forelsket i Karl von Lügenhals under sit korte ophold, at hun derfor aldrig giftede sig. Men hun harmedes i den grad over, at nogen ville diktere, at hendes Karl ikke måtte drive en kejserlig privilegeret kro. Så da hun og hendes følge nåede Tyskland, hvor hun mødte general Lennart Torstensson, bad hun Torstensson om at give Chr. IV en lærestreg.

Lennart Torstensson var optaget af 30-års krigen, som han udkæmpede på tysk grund, og det bekom ham fint at udføre Dronning Kristinas ordre ikke mindst fordi Chr. IV flere gange havde generet svenskerne. Som sagt så gjort og mindre end en måned efter befandt Torstensson sig i Varde, og han tog hele turen gennem Jylland, og til sidst måtte Chr. IV slutte fred med afståelse af større landområder i det sydlige Sverige til svenskerne. Og lige siden da har ingen dansk regent krævet det kejserlige skjold fjernet.

**Albrecht
von Wallenstein**
1583 – 1634

**Ferdinand II's hustru
Eleonora Gonzaga**
1598 – 1655

Holger Rosenkrantz
1574 - 1642

Den 24. oktober 1648 indgås fredslutningen på 30-års krigen i Europa. På væggen i krostuen hænger et maleri af Holger Rosenkrantz den Lærde, der er fader til 300 års teorien.

Krigen var en religionskrig mellem protestanter og katolikker og udsprunget af, hvem der skulle have tiende. Rosenkrantz teori forudsiger at 30 års krig sammenholdt med tiende fører til, at præcis 300 år senere vil der blive født børn, der ikke går op i om man er katolik eller protestant, kejser eller konge. Som en hyldest til denne teori giver Von Lügenhals gratis drikke til de, der er født på 300 årsdagen, når de besøger kroen.

Rester af krigen kan opleves i Varde

I den nordvestlige del af Arnbjerganlægget findes et højdepunkt med indskriften: "Her opkastede Wallensteins soldater en skanse i 1627". Dette var slagmarken i Varde under krigen. Herfra kunne de med deres skyts beherske byen og indtage en sørens masse tønder øl på byens regning. Det fik dog en ende i 1629, men da havde de også gjort et godt indhug i byens regnskab. På stedet ligger i dag Varde Friluftscene, der er et amfiteater med stejle skrænter.

År 2018

I 2018 blev området VARDE GARTEN opført. Undervejs i byggeriet af bl.a. kunsthave, pavillon, boder og hotel blev der fundet nogle gamle ruiner. Disse ruiner viste sig at stamme fra en gammel kro.

Under yderligere undersøgelse af ruinerne fandt man et hemmeligt rum samt adskillige historiske dokumenter. Disse bekræftede, at kroen var den eneste kejserlig privilegerede kro i Danmark og blev grundlagt i år 1626 med navnet Von Lügenhals.

Kroen blev efterfølgende nænsomt restaureret og er nu genåbnet.

VON LÜGENHALS

Tlf.: 61316800 | kro@vonlughals.dk | www.vonlughals.dk | facebook.com/vonlughals | instagram:@vonlughals